

ГОРТЕНЗИЯ – ВЕЛИЧАВА ОКРАСА САДУ! ЯК ПІДГОТУВАТИ ЇЇ ДО ЗИМИ?

ЧЕК-ЛИСТ

Це потрібно знати

ГОРТЕНЗІЯ ДЕРЕВОПОДІБНА (HYDRANGEA ARBORESCENS)

Найпростіший в культурі вид гортензії. Абсолютно зимостійка і швидко відростає. Ця Гортензія буває як низкорослою, у вигляді прямостоячого куща (їх добре використовувати в квітниках), так і високою — до 3-х метрів. Суцвіття великі, щітковидні або кулясті. Переважно білого кольору. Однак є сорти з рожевими квітками (Інвісібл або Пінк Анабель, Белла Анна з загостреними пелюстками, Інвісібл спірит з яскраво-рожевими суцвіттями, з часом набирають інтенсивність кольору).

Найбільші кулясті або трохи витягнуті суцвіття — у сортів Грандіфлора (кремово-білі), Аннабель (білі, до 25 см), Інкредібл. Всі вони формують розлогий об'ємний кущ висотою до 1,5 м. Цвітуть з червня по вересень.

Сорт Аннабель відома тим, що її листя залишаються зеленими всю осінь. А сорт Стеріліс з зеленувато-білими суцвіттями-лідер за тривалістю цвітіння, її квітки зберігаються до жовтня. Сорт Уайт Дом відрізняється незвичайною формою суцвіть-в них переважно представлені фертильні квітки, що створюють дрібну фактуру, яку обрамляє невелика кількість великих безплідних квіток.

Можливо, комусь цей сорт може здатись мало декоративним, але його добре використовувати для контрасту з пишними шапками сортів об'ємного цвітіння.

Незвичайною формою квіток, але в зовсім іншому ключі, володіє гортензія деревоподібна сорту Хайест Старберст. Її стерильні квітки мають велику кількість загострених пелюсток, завдяки чому суцвіття виглядає ще більш щільним і махровим.

Якщо придивитися до цих чудових сортів деревовидної гортензії, можна побачити, що по декоративності вона багато в чому не поступається улюбленої всіма гортензії широколистої. Хоча зрівнятися з нею за колірним розмаїттям, звичайно, не може.

ГОРТЕНЗІЯ ВОЛОТИСТА (HYDRANGEA PANICULATA)

Цей вид гортензії названий так за форму суцвіть-пірамідальну волоть. Цвіте дуже тривало-з липня по жовтень. Причому квітки під час цвітіння змінюють свій колір — від білих, кремових і зеленуватих відтінків вони переходять до рожевих і навіть яскраво-червоним. Сорти гортензії волотистої мають значну різноманітність як по висоті куща (і можуть рости навіть в деревовидній формі), так і за формою і «наповненості» суцвіть і інтенсивності їх забарвлення.

До високорослих сортів гортензії волотистої (вони можуть досягати 2-2,5 і навіть 3 м) належать: Фантом, Грандифлора (сорт з такою назвою є і в гортензії деревоподібної), Флорибунда, Ванілла Фрэйз, Лаймлайт, Мэджікал Мунлайт, Тардива, Матильда. Низькорослі: Бобо (до 70 см), Симфонія кольору (до 1 м), Літл Лайм, Сандей Фрейз (до 1,2 м).

Багато перераховані сорти мають щільні суцвіття з перевагою великих стерильних квіток. Однак сорти з пухкими суцвіттями володіють своєю особливою чарівністю, приносять в сад мереживну ажурність і легкість. До таких сортів відносяться: Дарума (низькорослий), Вімс ред, Меджікал Старлайт, Пінкі Вінкі (високорослі). Сорт гортензії Грейт стар відрізняється незвичайною формою квіток-пухким суцвіттям з рідкісними стерильними квітками, що мають подовжені великі лопатеподібні пелюстки. Він виглядає дуже цікаво.

Особливо яскравим осіннім забарвленням відрізняються сорти: Ванілла Фрейз і Сандей Фрейз, Даймонд Руж, Вімс ред, Симфонія кольору, Фантом.

Важлива якість для рясно цвітучої гортензії – фортеця її стебел, стійкість під впливом дощу і вітру. Такою стійкістю з сортів гортензії володіють: Меджікал Старлайт, Пінкі Вінкі, Сільвер Долар, з найбільших волотистих гортензій — Фантом. Тут варто також назвати сорт гортензії Кіушу-високий міцний кущ з красивою віяловою формою крони.

ГОРТЕНЗІЯ ШИРОКОЛИСТА АБО САДОВА (HYDRANGEA MACROPHYLLA)

Ця Гортензія потрапила в Європу першою і спочатку розводилася як кімнатна рослина. Пишність шапок її великих квіток вражає. Але ще більше вражає різноманіття і мінливість кольору.

Квітки широколистої гортензії можуть бути дуже яскравого насиченого кольору, на одному кущі можуть бути представлені різноманітні тональні переходи, що робить її лідером

садових композицій.

Крім виразних квітів, ця Гортензія відрізняється також великими листками, в тому числі варієгатними формами. Вона притягує погляд, навіть якщо кущ зовсім невеликий. Не дивно, що багато років селекціонери прагнули вивести досить морозостійкі її сорти. Дійсно, в наших широтах звичайні форми гортензії широколистої вимагають ретельного укриття і вимерзають навіть з ним.

Однак останнім часом з'явилася серія сортів, що закріпили можливість цвітіння як на пагонах минулого року, так і поточного, а крім того, підвищили зимостійкість рослин даного виду. Гортензія садова – її сорти серії Forever and Ever або Endless Summer — успішно росте навіть в нашому регіоні.

Як змінити колір суцвіть гортензії широколистої?

Окремою вражаючою особливістю гортензії широколистої є її здатність змінювати відтінок квіток під впливом кислотності і складу ґрунту. Однак робити це здатні тільки рожево цвітучі сорти — вони можуть перетворюватися в блакитні і бузкові. Щоб надати квіткам блакитний відтінок, рослина підгодовують алюмо-калієвими або аміачно-калієвими галунами і солями заліза.

ГОРТЕНЗІЯ ЧЕРЕШКОВА (HYDRANGEA PETIOLARIS)

Ця ліана в природному середовищі прикріплюється до стовбурів дерев за допомогою повітряних коренів-присосок. В саду застосовується для вертикального озеленення. Красиво цвіте в червні на відкритих місцях, але переносить і півтінь, має ніжний аромат.

Однак в деяких умовах вона недостатньо зимостійка і вимагає зняття з опори і укриття. Зате без зайвого клопоту може застосовуватися як ґрунтопокривна рослина.

ОСОБЛИВОСТІ ГОРТЕНЗІЇ

Гортензія: посадка і догляд у відкритому ґрунті

Як правильно посадити гортензію, щоб вона довгий час радувала своїм цвітінням? Який догляд потрібен цим рослинам? Давайте розбиратися.

На якій відстані садити гортензії?

Відстань між рослинами при посадці залежить від обраного сорту і сортових розмірів, а також від того, як ви хочете використовувати кущі. Зазвичай рослини висаджують з проміжком 120-250 см. Для розлогих сортів ця відстань буде більша, для компактних — менша. Якщо ви висаджуєте живопліт з гортензій, відстань може бути 80-100 см. У будь-якому випадку, Гортензія – формуюча рослина, вона підлягає обрізці, і ви самі в значній мірі впливаєте на підсумковий розмір куща. Відповідно до цього і вибирайте посадкову відстань.

Коли можна пересаджувати гортензію?

Робити це найкраще ранньою весною і восени. Пересадка влітку може стати великим стресом для рослини, і воно ще довгий час не буде цвісти.

Чи можна садити гортензію під іншими деревами?

Поруч з деревами садити гортензію в принципі можна, але в цьому випадку буде потрібно особливо активний полив — Гортензія любить вологу, а дерева і самі споживають її багато. Приймаючи рішення, де садити гортензію, зверніть увагу на саме дерево. Дерева з глибокою кореневою системою або з широким колом харчування перешкодою гортензії не будуть, а ось при поверхневих коренях може виникнути конкуренція за вологу і харчування. Для мінімізації клопоту садіть гортензію на відстані 2-3 м від великих дерев.

Які умови потрібні гортензії?

Її латинське ім'я говорить саме за себе – Гортензія любить воду. Однак замокання вона не переносить.

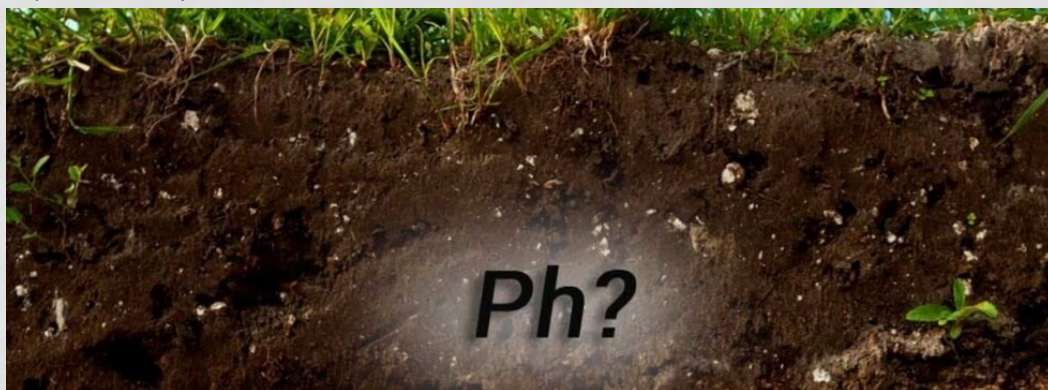
ЯКИЙ ҐРУНТ ЛЮБИТЬ ГОРТЕНЗІЯ?

В ідеалі-вологий, але добре дренований. При недостатній вологості і в посушливий період Гортензія вимагає хорошого та рясного поливу. Полив бажано проводити під корінь, не зволожуючи листя і, особливо суцвіття. Попадання води може привести до грибкових захворювань і побуріння квіток, втрати їх декоративності. Дощування гортензії протипоказано. Для більш тривалого збереження вологості ґрунту і захисту коренів посадки гортензії мульчують корою, хвоєю або торфом. Вибір даного виду мульчі дозволяє, крім іншого, зберегти високий рівень кислотності ґрунту.

Гортензія любить кислий ґрунт, категорично не переносить вапнування. Попіл, вапно, доломітове борошно не використовують ні при змішуванні субстрату, ні для підгодівлі. Також це враховують при поливах — гортензії потрібна м'яка вода. Ґрунт готують на основі родючої землі, визрілого компосту, торфу з додаванням хвої. Це дозволяє отримати родючий субстрат з достатнім рівнем кислотності. Посадкову яму викопують діаметром 50-70 см і глибиною близько 40-50 см і заповнюють підготовленим ґрунтом. Посадку гортензії на постійне місце в нашому регіоні краще проводити навесні, також можлива висадка ранньої осені.

Місце для посадки вибирають досить зволожене, але не сире, досить світле, але без яскравого сонця. Гортензія любить компроміси. У тіні ця рослина цвіте погано, а на яскравому сонці може страждати від хлорозу. Тому найкраще місце для гортензії — легка півтінь, коли рослина буде притіненою в полуденні години. Яскраве ранкове сонце в період випадання роси може зіпсувати декоративність суцвіть.

Розмножується Гортензія легко всіма традиційними способами-живцюванням, відводками, поділом, а також насінням.

ЯК ДОГЛЯДАТИ ЗА ГОРТЕНЗІЄЮ?

Красивий і доглянутий сад приносить багато радості своєму власникові. Але для зростання і пишного цвітіння рослин потрібно докласти чимало зусиль. Найбільше уваги дістається ділянці, на якій ростуть гортензії.

Підживлення проводять 2-3 рази за сезон: навесні, щоб простимулювати зростання нових пагонів, в середині літа — перед цвітінням, і в кінці літа. Використовують сечовину, суперфосфат, сірчаноокислий калій. Для більшої міцності пагонів, які в цілому у гортензії досить крихкі, застосовують слабкий розчин марганцево-кислого калію. Можна для підгодівлі використовувати спеціалізовані суміші.

Якщо не провести своєчасну зимову підготовку і укриття, то квітучого саду не вийде. Основними правилами осіннього догляду за гортензіями вважаються:

- ❖ підгодівля;
- ❖ припинення поливу;
- ❖ профілактична обробка;
- ❖ обрізка;
- ❖ укриття.

Для рослин, що зимують у відкритому ґрунті, підгодівля дуже важлива. Добрива потрібні для того, щоб вони змогли накопичити поживні елементи і легко відновилися після зимової сплячки. Гортензії восени підгодовують фосфором і калієм.

Увага! Використовувати восени попіл і азотовмісні добрива заборонено. Попіл олужняє ґрунт (а гортензії відомі своїм тяжінням до кисленького), а азот сприяє зростанню зеленої маси, що перед зимівлею категорично протипоказано. Наступний важливий момент - обробка. Обприскування 3% бордоською рідиною захистить кущі гортензій від атак небажаних гостей навесні.

КОЛИ ОБРІЗАТИ ГОРТЕНЗІЇ?

Для формування красивого куща, підтримки форми і, головне — інтенсивного цвітіння, обрізка гортензії необхідна. Гортензія деревоподібна і волотиста цвітуть на пагонах нинішнього року, тому обрізку можна проводити радикальну. Вона стимулює формування нових пагонів-основи для квіткових суцвіть. Обрізають ці види до половини висоти куща, а часом і більше. При цьому потрібно пам'ятати про завдання форми куща.

Гортензію часто формують на одному штаббі, спочатку залишаючи один найсильніший стовбур, від якого потім формується кілька (зазвичай до 5) скелетних гілок. Від них вже відростає основна маса квітучих пагонів. Обрізку проводять пізньої осені або ранньою весною. Але важливо провести процедуру до початку сокоруху.

Весняна обрізка дозволяє зберегти засохлі суцвіття на зиму, що додасть різноманітності в зимовий вид саду. Однак в сніжні зими це може загрожувати зламаними гілками і розваленим кущем. На початку літа, коли основна маса пагонів відросла, можна додатково видалити зайві і слабкі пагони. Крім того, деяким сортам, особливо високорослим і з великими суцвіттями, може знадобитися підв'язка.

З гортензією широколистою трохи складніше – вона цвіте на пагонах минулого року. Тому після цвітіння видаляють старі пагони, зберігаючи молоді. З огляду на недостатню зимостійкість широколистої гортензії, це представляє значну проблему при її вирощуванні. Навіть якщо вдається зберегти рослину, квіткові бруньки на кінцях пагонів вимерзають, і гортензія не цвіте.

З появою групи сортів Forever and Ever, що закладають бруньки і на торішніх, і на нових пагонах, вирощувати широколисту гортензію стало більш реально. Хоч вона як і раніше відноситься до примхливих видів, що вимагають турботи.

Восени для підготовки до зими Гортензія потребує інтенсивних поливів.

Волотиста і деревоподібна укриття на зиму не вимагають, хіба що в перший рік після посадки. Широколиста Гортензія зимує в повітряно-сухому укритті.

Важливо, щоб бруньки не померзли, але рослина не випріла під укриттям.

ЧОМУ ГОРТЕНЗІЯ НЕ ЦВІТЕ?

Причин може бути кілька:

1. Час – наберіться терпіння. Можливо, ваша рослина ще занадто мала. Деякі сорти починають квітнути тільки на третій-четвертий рік після посадки.
2. Неправильна обрізка. Причому часто справа не в зайвій, а навпаки — в недостатній обрізці: гортензії деревоподібна і волотиста цвітуть на пагонах поточного року. Щоб забезпечити хороший їх приріст, старі пагони потрібно обрізати. А ось гортензії садової якраз торішні пагони потрібно залишати і обрізати їх вже після цвітіння. Кущ був обрізаний, але квітів все одно немає? — Можливо, ви провели весняну обрізку занадто пізно, коли вже почався сокорух, і послабили рослину. Дайте їй спокій – і вона відновиться.
3. Невідповідні умови. Гортензію називають рослиною тіньовитривалою. Але любить вона легку півтінь, притінення від спекотного сонця, але також вона — потребує світла. У глухій тіні цвісти вона буде слабо або не буде взагалі. Те ж відноситься до ґрунту — на вапняних ґрунтах Гортензія страждає. Втім, це ви побачите вже за станом листя. Проведіть підкислення ґрунту або замініть його.

DREAMYGARDEN
*Школа ландшафтного
дизайну*

ЯК ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ГОРТЕНЗІЯ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ?

Гортензія-перший помічник у створенні саду безперервного цвітіння. Завдяки дуже довгому терміну цвітіння, вона перехопить естафету у бузку, калини, вейгели, шипшини. Стане фаворитом осіннього саду. І навіть прикрасить його взимку. «Садовий роман» садівників усього світу з цією прекрасною рослиною тягнеться вже більше двох століть. Цей період показав, що гортензія доречна в садах будь-якого стилю. Її вільні форми і округлі лінії прекрасні для пейзажного парку, а розкіш суцвіть правильної форми підкреслить «ідеальність» регулярного саду. Вона органічно вписується в різні регіональні стилізації. Враховуючи її походження, у східних садах вона буквально як вдома. Але і для цілком європейських-французьких і англійських — садів Гортензія давно стала своєю рослиною. Завдяки різноманітним формам і сортам, можливості застосування гортензії в саду дуже широкі.

Карликові і низькорослі сорти гортензії деревоподібної, волотистої і широколистої гарні будуть як довготривала основа квітників, як перший план в ярусних композиціях, в якості бордюрів — у вигляді низьких куртин (груповий портрет в рослин).

Середньо рослі сорти — як середній план і як частина міксбордерів. Щільні форми, стійкі до вилягання пагонів, ідеальні в якості солітерів.

Високорослі сорти виступлять розкішним фоном або ширмою. Пам'ятайте, що висота рослини залежить не тільки від сортових властивостей, але і від обрізки — так можна контролювати висоту і форму куща, а також інтенсивність цвітіння.

Гортензія плетиста або черешкова — прекрасний вибір для вертикального озеленення.

Оскільки вона недостатньо зимостійка без укриття вона не перезимує. Також може використовуватися як ґрунтопокривна рослина, для оформлення схилів і підпірних стінок.

З ЧИМ ПОЄДНУВАТИ ГОРТЕНЗІЇ?

Замислюючись над проектуванням власного саду, багато хто мріє весь сезон споглядати щось чарівне, досить красиве, щоб прикрашати парадні зону і в той же час, не потребує постійної уваги.

Гортензії, незважаючи на свій розкішний «королівський» вид, здатні не тільки виконувати соло. Вони створюють гармонійні композиції з багатьма рослинами. Прекрасно доповнюються флоксами-завдяки подібній формі суцвіть і періоду цвітіння. На контрасті їх можна поєднувати з лілійником. Цікаві композиції можна побудувати на основі квітучих в різний час півоній. Подібна форма куща, але різний малюнок листя дозволяють зробити їх основою квітника безперервного цвітіння. Також вони працюють і з багатьма чагарниками, які, завершивши період свого цвітіння, стають фоном для пишних суцвіть гортензії. А поєднання з хвойними – і зовсім традиційний прийом. Десятки різноманітних сортів дозволяють грати висотами і відтінками.

Отже з якими рослинами можна поєднати Гортензію:

- ❖ Флокси
- ❖ Ялина - карликових сортів;
- ❖ Ялівець;
- ❖ Астильба;
- ❖ Хоста;
- ❖ Очиток;
- ❖ Герань;
- ❖ Бадан;
- ❖ Гейхера та тіарелла;
- ❖ Флокс шиловидний;
- ❖ Чистець;
- ❖ Лаванда або шавлія;
- ❖ Троянда чайно-гібридна або паркова;
- ❖ Півонія.

Та ще багато багато рослин, тут лише працює ваша фантазія.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ

Чи можна висадити в сад кімнатну гортензію?

Декоративні подарункові гортензії-це, як правило, гортензії широколисті або садові; оранжерейні рослини, які не можна залишити в саду «назавжди». Можна висадити кімнатну гортензію в квітник на літо або просто прикопати її прямо в горщику.

А найпростіший спосіб – коли Гортензія зацвітає, використовувати її для прикраси саду в кашпо. Помістіть горщик в ошатний зовнішній вазон, складіть групу рослин, а на зиму заберіть «вуличну гортензію» назад в будинок.

Як підготувати гортензію до зими

Гортензія - дуже красива рослина з щільними і досить великими суцвіттями. Цей чагарник грає важливу роль в ландшафтному дизайні, і про нього треба дбати належним чином. Зокрема, садівник повинен знати, як підготувати гортензію до зими, коли потрібно проводити її обрізку і чим її можна вкривати. Своєчасно вжиті заходи забезпечать нормальний розвиток чагарнику і його ясне цвітіння. Чому потрібно вкривати гортензію на зиму?

Як укрити гортензію на зиму?

Зберігання рослин в підвалі

Чому потрібно вкривати гортензію на зиму?

Гортензія - це чагарники або невеликі дерева, які в дикій природі ростуть в основному в Південно-Східній Азії, Японії і Китаї, зустрічаються і в Латинській Америці. Саме з Країни сонця, що сходить вона і була завезена в Європу. Цікаво, що перші її різновиди були досить зимостійкими. Але з тих пір було створено близько сотні садових сортів. Більшість з недавно виведених різновидів є теплолюбними. Тому на зиму такі рослини рекомендується вкрити, дотримуючись певних правил.

Важливо! Щоб зрозуміти, що з ними робити, потрібно розібратися, як зимує гортензія. Квіти у більшості видів розпускаються на пагонах поточного року.

Якщо в холодну пору року прихоплять заморозки, є ризик, що пагони підмерзнуть. Це не завжди позначається на подальшому цвітінні, але може зіграти свою роль.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ

Як і коли вкривати гортензії на зиму

Гортензія не боїться випрівання, тому на зиму її можна вкрити практично будь-чим та не переживати, що вона задихнеться чи вимокне. Проте вкривання потребують не всі її види. Які саме гортензії варто вкривати на зиму, як саме та коли, а також коли укриття потрібно зняти, давайте про це поговоримо.

Які гортензії і коли варто вкрити

З поширених в Україні видів гортензій серйозно вкривати на зиму потрібно тільки гортензію широколисту, або Гортензію садову (*Hydrangea macrophylla*), і гортензію Саржента (*Hydrangea sargentiana*), а також всі молоді саджанці.

Вкривати потрібно тоді, коли відбудуться перші осінні приморозки. Як правило, в усіх регіонах України, крім півдня і Закарпаття, вони приходять в кінці жовтні на початку листопада. Якщо пару ночей температура повітря опускалася нижче нуля, гортензії пора вкривати.

Гортензії можна утеплювати на зиму не покроково (кількома етапами), а за один раз. Проте до стабільних морозів все ж краще залишити в поліетилені кілька отворів для дихання рослин або спочатку захистити гортензії від приморозків сухим листям і агроволокном, а вже з приходом морозів зверху покласти поліетилен чи інший більш «теплій» матеріал.

Як захистити молоді саджанці та гортензію Саржента

Молоді саджанці бажано захистити на зиму: досить буде підгортання та мульчування. Приблизно так само, як і молоді саджанці, на зиму треба утеплити гортензію Саржента. Тільки, крім підгортання, її крону треба зібрати до купи, зв'язати і або обернути будь-яким утеплювачем (агроволокно, поліетилен тощо), або накрити картонним ящиком чи полотняним мішком.

DREAMYGARDEN
Школа ландшафтного
мистецтва

ЯК УТЕПЛИТИ НА ЗИМУ ГОРТЕНЗІЮ ШИРОКОЛИСТУ АБО САДОВУ

Мета утеплення всіх гортензій на зиму – захист квіткових бруньок. У гортензії садової вони утворюються на верхівках пагонів в одному році, а цвітуть – у наступному. Тому, якщо ваша широколиста гортензія не цвіте, скоріше за все, її квіткові бруньки постраждали під час зимових морозів або весняних приморозків, бо ви неправильно її вкрили.

Найпростіше захистити бруньки, пригнувши всі пагони куща до землі. Гортензії достатньо пластичні, тому це зазвичай не важко зробити. Кущ треба зібрати до купи і обережно пригнути до землі, зафіксувавши дротом. Перед цим деякі садівники радять обірвати все листя з гортензії, але це не обов'язково.

Далі засипаємо кущ повністю землею, сухим опалим листям, мульчою. Зверху накриваємо поліетиленом, фіксуємо його надійно біля землі, залишаючи кілька отворів до сильних морозів. Можна вкрити гортензію на зиму кількома шарами агроволокна, а зверху після встановлення стабільних мінусових температур покласти або плівку, або шар з соснових гілок, а ще краще – присипати снігом.

Можна захистити гортензію й іншими способами. Наприклад, зв'язати пагони і не пригинати до землі, а обернути навколо куща руберойд. Захисний матеріал при цьому має огортати рослину не тісно (приблизно 10 см від стінок до пагонів) і високо (півметра над кущем). Усередину насипають сухе опале листя, а коли придуть морози – зверху накривають поліетиленом або агроволокном.

Також можна зробити навколо куща каркас з міцних стовпчиків, натягнути на нього в кілька шарів агроволокна і засипати середину сухим листям, а зверху зав'язати вузол.

Коли знімати укриття

Розкривати гортензії треба поступово, шар за шаром. Починають це робити з приходом першого тепла – знімають верхній шар укриття. При цьому треба бути готовим повернути його назад, якщо навіть незначні морози повернуться на кілька діб.

Коли на рослині прокинуться бруньки, можна забирати листя і землю з куща, якими він вкривався на зиму, і розв'язувати рослину. При цьому пам'ятайте, що краще її перетримати під укриттям, ніж зняти його зарано. Як показує практика багатьох садівників, найбільше гортензії страждають якраз від того, що укриття було знято зарано, а не від того, що воно погано захистило їх взимку.

САДОВА АПТЕЧКА

У садовій аптечці кожного садівника повинні бути засоби, незамінні під час санітарної обрізки дерев. Можна приготувати їх самостійно, проте це складний і тривалий процес, що не гарантує високих захисних властивостей готової суміші.

Рани що утворилися після санітарної обрізки, можна захистити засобами:

Садовий вар. У його складі - вазелін, що забезпечує потрібну в'язкість, і соснова смола, що має загоювальну і бактерицидну властивість.

Садова фарба або побілка (Білосніжка, Зайці Стоп). Якщо під час обрізки на ділянці не виявилось ніяких захисних засобів, можна використовувати садову побілку або фарбу. Речовини що входять до їх складу допоможуть запобігти зараженню деревини.

Мідний купорос. Навесні захистити свіжі зрізи можна розчином мідного купоросу (на 1 л води коло 10 г засобу).

У садовій аптечці **обов'язково повинні бути спиртовмісні рідини або розчин фунгіциду**. Засоби необхідні для дезінфекції інструменту під час роботи. В іншому випадку в процесі обрізки бактерії і віруси можна перенести на здорові рослини.

